

De Plantage

BULLETIN VAN DE VERENIGING VRIENDEN VAN DE PLANTAGE

Jaargang 15, nummer 4, november 2007

OVER DE MOOISTE BUURT VAN AMSTERDAM

Redactie Ko van Geemert, Eelco van der Waals, Ester Wouthuysen



Uitgave Vereniging Vrienden van de Plantage, Plantage Parklaan 6^{III}, 1018 SP Amsterdam, www.vriendenvandeplantage.nl, e-mail info@vriendenvandeplantage.nl **Verschijnt** 4x per jaar. **Bestuur** Leon Deben, Ko van Geemert, Michaela Hanssen, Fred IJsebrands, Eelco van der Waals en Ester Wouthuysen. **Nieuwe leden** aanmelden per e-mail **Contributie** particulieren €16, huisgenoten €7, instellingen/bedrijven €35 per jaar. **Betalingen** Postbank 4431490 t.n.v. Vereniging Vrienden van de Plantage, Amsterdam

Komende activiteiten Vereniging Vrienden

Morriënherdenking

Zaterdag 17 november

Restaurant Abe Veneto (hoek Plantage Muidergracht/Kerklaan)

Aanvang: 15 uur. Toegang gratis

Dit jaar organiseert de vereniging voor de vijfde keer een bijeenkomst ter nagedachtenis van Adriaan Morriën. Dit keer zal een aantal mensen, onder wie schrijver Willem van Toorn, lezer Ernest Kurpershoek en biograaf Rob Molin, werk van hem voorlezen en herinneringen ophalen. Wanneer ook u wilt voorlezen, neemt u dan contact op met Ko van Geemert: tel. 020 6254262 of e-mail: plantage@tiscali.nl.

Soop-gesprekken (i.s.m. de SOOP)

Donderdag 29 november

Gelagkamer SOOP: Nieuwe Kerkstraat 124

16.30 uur, toegang gratis incl. introducés

Liesbeth van der Horst, directeur van het Verzetsmuseum. Zij zal onder meer vertellen over de nieuwste aanwinst, de persoonsbewijzen, die in de oorlog zo'n cruciale rol hebben gespeeld. Aansluitend: Buurtborrel

Jaarvergadering 2007

Donderdag 13 december

Verzetsmuseum: Plantage Kerklaan 61

20 uur, toegang gratis

Gast spreker: Liesbeth van der Horst, directeur van het museum

Programma:

- . bestuurswijzigingen
- . presentatie van het jaarverslag
- . financieel jaarverslag met de bevindingen van de kascommissie, die dit jaar bestaat uit Wilma Bongers en Jos Siemerink.

Na het officiële gedeelte wordt een introductiefilm over het Verzetsmuseum gedraaid, waarna museumdirecteur Liesbeth van der Horst iets zal vertellen over de plannen van het museum.

Terugblikken

Plantage Poëzieprijs

Op zaterdag 27 oktober is voor de 17de keer de Plantage Poëzieprijs uitgereikt. Thema was deze keer: *muziek*. De prijs werd uitgereikt in de tansalon van Marianne en Arjan, een prachtige locatie aan de Plantage Muidergracht 155, in 1919 in gebruik genomen als chocoladefabriek van Hendrik de Vries (de latere Venz-fabriek). Na 1929 werd het verbouwd tot Gereformeerde Kerk. Daarna werd er een pornofilmstudio in gevestigd. In de jaren tachtig werd de locatie gebruikt door achtereenvolgens de danseressen Christine de Châtel en Truus Bronkhorst. Vanaf 2005 is het de studio van Arjan en Marianne. We danken beiden (en barman Steven) buitengewoon voor hun gastvrijheid! De jury, bestaande uit Anna Enquist, Riemer Reinsma en Ko van Geemert, koos uit 112 inzendingen. Op een gedeelde tweede plaats eindigde Johanna W en Dan Falck. Winnares werd Sonja Meershoek met haar laconieke gedicht over de pianolessen van haar dochter Florence. Sonja Meershoek won een kunstwerk van Cocky Zouteriks, gemengde techniek, met de titel 'Met de muziek mee'. Volgend jaar is het thema: *oud en nieuw*. De prijs zal dan vervaardigd worden door Nancy Groenteman. Er kunnen weer maximaal twee gedichten worden ingezonden naar de Vereniging Vrienden van de Plantage, Plantage Parklaan 6, 1018 SP Amsterdam. Juryleden zijn dan Carla Dura (zij was vele jaren werkzaam bij poëzieuitgeverij De Beuk) en schrijver Frans Pointl. De laatste las de 27ste ook een aantal gedichten voor, net als stadsdichter Adriaan Jaeggi. Het was een geslaagde en goed bezochte middag.

Hieronder: de uitreiking van de hoofdprijs, een tekening van Cocky Zouteriks (links) aan Sonja Meershoek; i.h. midden Ko van Geemert



De eerste prijs



**Op ons klavier soleert Florence
Na vele jaren onderricht
Op toetsen bonkend als in trance
Starre ogen, bleek gezicht**

**Als ik naar 't kromme rugje kijk
Terwijl zij hardop maten telt
Dan voelt mijn moederhart zich rijk
Zo klinkt dus weggesmeten geld**

Sonja Meershoek

De gedeelde tweede prijs

de laatste tonen ebben weg
lang vastgehouden spanning
diep ontroeren

ontlading in
verdiend applaus

het rituele buigen

en met wat spijt
denk ik dan even

was het nog maar wat langer
stil gebleven

Johanna W



Adagio D956

Ik droomde dat ik niet kon slapen, nergens
Vond ik rust. Het ging langs metrostations met

Langvergeten namen op verweerde platen:
Blauwtuin, Lulolf-Statek, Jonstens, Paviljoen en Keizer,

Noohr. De bedoeling was bovengronds te komen.
Ik werd wakker. Het maanlicht maakte

Van de kamer een houtsnede waar ik uren
Naar keek. De uren vergleden.

Bij het ontbijt zette ik Schubert op
En het koffiezetapparaat aan.

Ik liet het huis alleen en ging
Voor vers brood naar de bakker.

Toen ik terugkeerde over het binnenplein,
Keek ik omhoog, naar de derde verdieping.

Daar, in een onwaarschijnlijk klein gedeelte
Van het heelal, rook het naar verse koffie en

Klonk Adagio D956.

Dan Falck



Komende activiteiten 2008

Om vast te noteren in de agenda (uitgebreid in ons volgende bulletin):

Zondag 24 februari
concert, 15 uur
Café Eik & Linde, Plantage Middenlaan 22

Zaterdag 26 april, 13-18 uur
Plantage Filmfestival
Deze vierde aflevering van ons jaarlijkse filmfestival staat in het teken van de cineaste Hedda van Gennep

Terugblikken

Op de Helling en opera

De tentoonstellingen van de schilderijen van onze buurtgenote Anneke Hohmann en van de bewegende objecten van haar neef Piet Hohmann *Kunst op de helling* vormden het decor in de Kromhoutwerf waar we zaterdagmiddag 15 september ons 15-jarig bestaan als Vereniging Vrienden van de Plantage vierden. Mede door onze bijdrage is er een kleine opera geschreven, die deze middag is uitgevoerd exclusief voor onze vereniging en familie en vrienden van de kunstenaars. We hopen in de toekomst nog een keer de mogelijkheid te vinden deze operavoorstelling te herhalen. (Zie tekst libretto op p. 4)

Soop-gesprek Leon Deben



Ester Wouthuysen introduceert Leon Deben. Foto Simon Jager

De laatste donderdag van september 2007 ging het in de drukbezochte Soopbijeenkomst over de daklozen in Amsterdam. Leon Deben vertelde over zijn onderzoeken onder de buitenslapers sinds 1990, over hun verbondenheid met de stad, over hun problemen en

gezondheid. Ook sprak hij over hun zelfbeeld en toekomstperspectief. Hij illustreerde zijn verhaal met vele foto's.

Soop-gesprek Annemarie van de Vusse

Foto: Simon Jager



Annemarie van de Vusse, milieudeskundige, vertelde eerst in het algemeen over de oorzaken van gezondheidsklachten. Op nummer 1 staat luchtverontreiniging, gevolgd door Radon (lichte straling o.a. in gipsplaten),

passief roken, geluid, legionella, benzeen en ten slotte hoogspanningsleidingen en GSM-masten. Vervolgens ging Van de Vusse dieper in op de problemen die zich hebben voorgedaan bij de bodemsanering van het terrein van de Oostergasfabriek, het gebied achter het Sportfondsebad Oost. Een aansprekende en informatieve lezing, waarbij we na afloop veel meer wisten dan aan het begin!

De Verdwenen Plantage: Hoe een Amsterdamse buurt veranderde en toch zichzelf bleef

Interviews door Marja Wagenfeld **Een uitgave van de Vereniging Vrienden van de Plantage**

Marja Wagenfeld interviewde gedurende tien jaar, van 1991 tot 2000, (oud) buurtgenoten en tekende hun herinneringen aan de buurt op. Zij deed dat voor de Plantage-Weesperbuurkrant. Nu zijn de mooiste verhalen in dit boek gebundeld.

Leden van de Vereniging Vrienden van de Plantage kunnen het bestellen door overmaking van 7,50 euro op onze postbankrekening 4431490 onder vermelding van 'De verdwenen Plantage'. Het boek is ook voor € 10 te koop bij de sigarenwinkel P. Zeilstra, Plantage Middenlaan 28, hoek Plantage Kerklaan.



KROMHOUT DE WERKEN

DEEL I

OCHTEND... OPKOMST... ONRUST

OCHTEND VOOR EEN ZWARE WERKDAG IN DE FABRIEK. MACHINES KOMEN OP GANG, HAMERS, KLOPPEN.

DE SCHEEPSBOUW KOMT OP, HET INDUSTRIËLE TIJDERK BEGINT.

DE WERF 't KROMHOUT KOOPT EEN STOOMMACHINE, VINDT LATER DE KROMHOUTPETROLEUMMOTOR UIT, FABRICEERT DIESELMOTOREN. 't KROMHOUT BREIDT UIT.

HET EERSTE INDUSTRIËLE TIJDERK BRENGT TOENEMENDE SOCIALE ONRUST. ARBEIDERS ZIJN GEEN AMBACHTSMAN, MAAR SCHAKELS IN EEN KETEN, UITGEBUIT, ER TREEDT SLUITAGE OP, VERMOEIDHEID.

DEEL II

SCHAFTTIJD... NEERGAANG... STAKING

VERMOEIDE RUST VAN DE SCHAFTTIJD.

GEDWONGEN RUST VAN DE ECONOMISCHE CRISIS VAN DE TWINTIGSTE EELW.

PLINLIKE RUST OP DE WERF KROMHOUT.

RUST WORDT STAKING: ARBEIDERS BUNDELEN HUN UITGEHOLDE EN VERZWAakte MAATSCHAPPELIKE STATUS TOT EEN MACHTIG MAAR TWESNIJDEND ZWAARD.

DEEL III

MIDDAG... OPLEVING... AMBACHT

NA DE SCHAFT WEER AAN DE ARBEID. BEROEPSTROTS OP DE BOOT.

DAVID HET AMBACHT STRUDT TEGEN GOLIATH HET LOGGE GROOTBEDRIJF.

HERSTEL VAN DE WERF, EEN NIEUW BESTAAN.



KROMHOUT DE WERKEN

Cantate voor gemengd koor, in opdracht van het fonds voor de scheppende toonkunst
Compositie Sylvia Maessen
Tekst Olaf Mulder

in werfmuseum 't Kromhout
bij de manifestatie "Kunst op de Helling" met schilderijen van Anneke Hohmann en mechanieksculpturen van Piet Hohmann op de Open Monumentendagen september 2007

september 2007

Uitgevoerd door
Het Ledenlijstkoor, met leden van het Bazzani koor
John Anderson, basklarinet
Frank Anepool, trompet en bugel
Krijn van Arnhem, fagot en contrafagot
Titia Bal, marimba en percussie

Het geheel onder leiding van Ed Wertwijn

"Kromhout de werken"

Libretto: Olaf Mulder Compositie: Sylvia Maessen

Deel I: Ochtend, opkomst, onrust

Dong..., dong..., donkedong..., kedong...;
Krrr..., krrr...; donkerrr..., donkerrr...;
Donker bonken klompen door de zwarte loodsen.
Nachtwacht vuurt de smidse voor de dag.
Een dagploeg sloft uit Kattenburg opnieuw naar binnen;
Spieren slaven voor de Kromhout-zaak.

Bij 't Kromhout komt een stoommachine;
Stoommachine in de maak!

Ssshj-bong...!, kebong...!, kebong...!, open
ssshj-ssshj, kebong...!, dicht. Donderslag op staal
De stoom doet schuiven open,
Die drijf-as kantelt krukas, krukas: vliegwielen
golft een drijfriem hamerslag op staal.

Het Kromhout maakt nieuwe machines op petrolee;
Explosiemachines voor fabriek en gemaal.

't Lompe bonken wordt ratel, in razende vaart draaien snelle
motoren voor schepen.

Het kan niet op, steeds meer voor steeds minder,
de vakman verdwijnt, elke hand wordt een hendel,
Ik wil niet meer...! Werken...! Te moe...!

Het is schafttijd, het werk zit erop voor de ochtend.
Een hafuurtje rusten, geen baas op je nek.

Deel II: Schafttijd, neergang, staking

Schaften, stilte, rust... Een slok, een homp, wat moppen.
Moeheid zakt beneden door het lijf.
De rug gestrekt, een spier gerekt, de longen blazen,
Tijd...! Te kort, te stram, een enkeling mort.

(De baas) De tijd is om, het werk moet door!
Vooruit...!, Je loon wordt zo gekort.

Steeds korter de lijst met de orders. Ik hoorde:
Depressie! De Krach, de Krach!
Steeds langer de rij voor de stempelokalen. Hoelang houdt de
Kromhout het uit in de neergang van tanende scheepsbouw?

En helpt het kantoor ons? Of zeggen ze: "jammer, maar opgerot!"

(Stakingleider:) Bazen beleggen, voor jullie geen loon.
Verenig je kracht of het volk gaat kapot.

Vele werven gaan dicht. Vastberaden, onwennig, staan mannen te staken.
De baas van het Kromhout gaat door, maar in pijnlijke rust.
Soms is staken een bittere noodzaak, maar 't zwaard is tweesnijdend.
En redenaars schreeuwen hun eigen gelijk op ons neer.

Wij behouden ons loon, ook al is het niet veel.
Bij het Kromhout zijn mensen, geen knechten of heer.

Deel III: Middag, opleving, ambacht.

De rust is voorbij, aan het werk, want een boot wil vanmiddag te water.
Vermoeidheid verdwijnt als je kijkt naar haar sierlijke zeeg.
Elke boot blijft bezit, in de geest, van de man die haar maakte;
Van kiel tot de top; van begin, tot aan schipbreuk of sloop.

Aan het eind dezer dag loopt dit schip van de helling.
Met vreugde verricht ik haar plechtige doop.

Na de razend doelmatige, knellend verstikkende botte fuseringen
krabbelt het vak en het ambacht weer aarzelend op.
Zo veel machtig gebundelde, beursgenoteerde bedrijven
verstarden in wanorde, draaiden zich hopeloos vast.

Geef me hamers, een draaibank, het ambacht, een werf.
Net op tijd, want het ergoed is bijna verbrast.

Onze Kromhout gaat door, hoor de raderen draaien, ruik staal en petrolee.
De erfenis groeit, wordt met liefde voor later beheerd.
Die machines vertellen opnieuw het verhaal
Van ontdekken, vernuft, ondernemen, van werk voor de stad...

Een oude geest bonkt op het pad. Een nieuwe tijd, een werk hervat.

Bong..., bong..., bonkedong..., kebong...; Grrr..., grrr...; Vroegerr...,
Vroeger bonkten zijn klompen door de zwarte loods.
Wie zijn klompen bonken nu weer door de oude loods?
Nu gaan nieuwe voeten krachtig door de loods
Kromhout, Kromhout ... tweehonderdvijftig jaar!